

2000
w. G. 19/18
85-861 Bydgoszcz

II / 1966

Relacja świadka zbrodni NKWD
w czerwcu 1941 roku na więzienie
w m. Oszmianie, w tym na moim ojcu
Marianie Malczyku ur. 25.05.1897,
w Białorotyszkach woj. Nowogródzie
s. Tadeusza i Kazimiery zew. s. mej.
Markienizta, gm. Holszany, pow. Oszmiana.

Ojciec mój w raz z rodziną - żoną Emiliją i dwójką
dzieci zamierkiwał w muj. Markienizta, gm. Holszany,
pow. Oszmiana i pracował jako kierownik młyna
wodnego. Pochodził on z rodziny głęboko patriotycznej
i religijnej. Kilka osób jego bliskich przostawało
w służbie państwowej. Bardzo przerywał meżera
Rosjan 17 września 1939 r. na Polkę i jej rozbił.

Rosjanie z miejsca, z pomocą ludności białoruskiej,
przystąpili, znienymi sobie sposobami do akstermi-
nacji ludności polskiej. Już w lutym 1940 r. rozpoczęły
mój^{sz} deportacje ludności polskiej na Sybir.
Od tej pracy żyliśmy w ciężkim strachu, aż
do końca ich panowania, tj. do czerwca 1941 r.

... elementu polskiego, ...
Nielubna ilość Polaków, którzy przed 1939
należeli do jakichkolwiek organizacji lub
zestępli się z działalnością społeczno-polityczną
uchodźli na Litwę przed aresztowaniem NKWD.

Z pewnością relacji mojej matki wiem, że
ojciec mój włączył się w jakąś działalność
konspiracyjną. Chodził na spotkania, nawiązywał
kontakty i włączył do tej działalności swego
kuryna krzyżacza Mielkiewicza, co potwierdza
do dziś żyszc jego żona. Obydwaj oczywiście
zginęli. Być może, że organizacja ta stanowiła
załóżkę Zwiazku Walki Zbrojnej, poprzednika
Armii Krajowej. Jeżeli ta hipoteza nie zostanie
potwierdzona to należy uważać, że Polacy zamordowa-
wani w więzieniu w Oszmianie przez NKWD
w dniu 23.06.1941, zostali uznani przez władze
sowieckie za element głęboko patriotyczny, dla
nich wrogi i niebezpieczny. Dlatego też zostali
uwięzieni, a następnie rozstrzelani.

Faktem jest, że wiosną 1941 r. rozpoczęły się
aresztowania. Niektórzy twierdzą, że NKWD
wpadło na trop działalności jakiejś organizacji.
Aresztowano też kilku Polaków, którzy
uprzednio uciekli na Litwę, skąd przywieziono
ich do więzienia w Oszmianie.
W październiku 1941 r. ojciec mój ... z innymi

został aresztowany, ponieważ w D...
 w więzieniu w m. ... Nie byłam już
 aresztowana ojca, ponieważ od końca marca 1941
 roku przebywałem poza domem, w szkole zawodowej
 (Fabryczno Zawodkowej Obuczenia) w m. Mołodieczyn

20 czerwca 1941. matkę moją Emilję deporto-
 wano na Sybir. Ja uniknąłem syberyjskiej
 katorżki z powodu mojej nieobecności w domu.

Go wybuchu wojny niemiecko-radzieckiej w dniu
 22.06.1941. Kaci moskiewskiej przed opuszczeniem
 zaprobienych nasuży ziom wschodniej, zmuszono
 woli w Ozmienie 38 więźniów - niewolnic
 patriotów polskich, w tym mój ojciec.

Morda dokonano w nocy z dnia 23/24.06
 1941, w podziemiach Cudynka starostwa,
 przyjeżdżo do więzienia.

Gen. Bop toli sprawi, że dofortem na
 miejscu zbrodni i jestem świadkiem tego
 bestialstwa. Do Ozmieny przybyłem nie z
 miejsca mojego zamieszkania, oddalonego o
 o 27 km, a z Mołodieczyna oddalonego o 70-75 km
 od Ozmieny, gdzie przebywałem w szkole zawodowej
 Tam też przez przypadek dowiedziałem się w dniu
 22.06.1941 o deportacji mojej matki na Sybir.

Wiedomości tą przekazała mi matka przez chłopca
 z mojej szkoły, który przystąpił do pomocy do
 deportacji. Miałem więc obraz sytuacji w rodzinie
 nie w więzieniu, matka w sprawie deportacji

myśląc o tym, że w końcu trzeba
do niego lecieć, miałem nadzieję, że dopadnie
Włodzkiem, ale przystanęłam i odjechała pod komendę
zwoleńców po wodę oraz sześcioletni odczynnik i
modlitwy z zakreślanymi wężami. Obserwowa
łem transport, który o tym dniu tj. 22.06.1941 przed
zadaniem stacji odjechał na wschód w kierunku
Ministerstwa

W dniu 24 czerwca 1941 po nieudanej misji
na Motodeczyno uświadomiłem tej sytuacji, zaczęła
samowolnie opuścić szlak i udała się do swoich
domów. Znałem sytuację i różnicę postaw. Wtedy
wróciłem do domu przez Ormiens, wydłużyłem trasę
o około 40 km, nie udając sobie sprawy z tego,
że będę musiał przechodzić linę frontu
sowiecko - niemieckiego, nie ryzykując swoje życie
gdyby niefortunnie uderzył się z Motodeczyno, prosto
do miejsca swego zamieszkania, unikając tego
niebezpieczeństwa, gdyż tam stała frontowa
linia nie szła. Byliśmy o prapni 8-6 kilometrów
ostatecznie zmniejszającą się składowie. Byliśmy
upodobnieni do żołnierzy rozjaskrawieni przez kilka
ostrej one włosy, ciemne jedwabite umiarkowane
i nie wypłowiałej części kontury gwiazdy sowieckiej
pro jej umiarkowaniem.

Niez wypląd elitarności i inne okoliczności,
a przede wszystkim znajomość języka polskiego
przez żołnierzy niemieckich, z którymi

niepłynię, by się nie zaczęło, a spore, że się wywołanie się w strój, że uratowało nas przed najpóźszym.

Dziś po 51 latach, uznaję, że to Pan Bóg kierował postępowaniem, tego nie sposób nie śledzić, na letniego dziecka i wytrzeć mu taką drogę, by ujrzał po raz ostatni swego ojca Castielko zamordowanego przez zbirów moskiewskich.

Do miejsca zbrodni dotarłem dnia 25 czerwca 1941 w godzinach popołudniowych.

Rozjaśnienie w mieście nie było. Przez miasto przejeżdżały niemieckie kolumny wojskowe.

Włazienie było już puste i stało otworem.

Zauważyłem, że wiele ludzi kieruje się do

podziemie budynku starostwa, sąsiadującego

z wzięciem. Podziemie ze mną. Zauważyłem,

że oprowadzenie wzięcie z drutu kolczastego gramez

z budynkiem starostwa jest poprowadzone. Tamte

z pewnością kaci przeprowadzali ofiary do pod-

ziemie budynku starostwa i rozstrzeliwali.

Wyhodzony z podziemie tego budynku ludzi

ptakali. Gdy zeszliśmy do podziemie budynku

zauważyłem ciała pomordowanych ludzi.

Wśród nich dostrzegłem zwłoki mego ojca

leżące na wznak, na stopniach bocznej

piwnicy. Pomieszczenie to było oświetlone

światłem dziennym padającym z okna tej

bocznej piwnicy. Ciało ofiary było zwł,

... wien. Wym. krwoy. i pewnie by to wylot
Kuli po strale oddany w tyj chwili

w pionicy widoczne byly obfite stady krwi
a jej odór unosił się o powietru.

Widok z moradowanego oje zabawiał mnie
całkowicie. Nie wiem czemu co porządku, strach, zmęczenie oraz utrudnione swobodne poruszenie
się (na widok opalonej skóry Niemcy od rękawów
unosili broni do strachu) przeżywało jakiegoś
moje dźwięki. Z tego przeżycia zupełnie zapomniałem, że z kuz od Ormian miękko moja ciotka.
To ona właśnie była w tym czasie organizowała
wraz z innymi papieża swojego zięcia Krzysztofa
Michalskiego i mojego ojca.

Wskazywała na podziemiach, prowadząc
w Ormianie, a następnie do niej, do do nich
i przy pomocy ludzi nam bliżej zorganizował
przewóz z wiose oje do miejsc zamieszkania.

Na jutro tj 26.06.1941. przedtem było
niebezpieczny 20 kilometrowy odcinek drogi
i dotarłem do domu. Cęta droga usiana była
minami pułapkami, a w jednym miejscu na
poboczu tej drogi Niemcy rozstrzelali
zotniery rozsyłając.

W porządku oje nie uczestniczyłem.
Wujek zabawił mi porażenie zięcia
wielkie niecierpięstwo, gdyż u

został dołączony do mapy wojennej
z 1944 roku, w której niemieckie nie wskazała.
Zwójki mapy cje sporządzony w biurowej mapy
osobowościowej na ementeru w m. Oszmienie
Gomniej podległy niewiście osób, które
zapamiętałem, z mordowanymi wraz z moją
ojcem.

- Dwoje, bliżej Egidioś, Fraueinck ; ?
zau. wieś Koziołszczyzna, pow. Olsztyn.
- Korzeński Górze - były wójt państwowy
zau. Olsztyn pow. Olsztyn;
- Maselski Witold - były żołnierz Legionów
zau. Olsztyn pow. Olsztyn;
- Mokrzycki ? - lekarz weterynarii
zau. Olsztyn pow. Olsztyn;
- Mickiewicz Krzysztof (miej. kuzyn) ogrodnik
zau. folwark Gowisznie w Oszmieniu.

Fakt tego morderstwa odnotowały
książki dokumentalno-wspomnieniowej pt. "Na
zau. Edmund Bonasiński
Zem Ziemi Wileńskiej" Warszawa - Paris 1991
Na stronie 141-142 tej książki przytoczone pismo
Polskiego Dowództwa Wojskowego Oddziału
Kacierzystych Oszmieszczyzny z dnia 13.06
1944. do Dowódcy Zgrupowania Sowieckiego
Partyzantów, w którym czytamy m.in. "Ludzi
Ziemi Oszmieńskiej dobre pamięć were
aż do lat 1939-40-41. nie są arenty